

eul_wid: rhg-an

Ἀνώνυμος ῥητορικὸς λόγος · Rhetorical Treatise Anonymous

On the Figures of Speech

Περὶ τῶν σχημάτων τοῦ λόγου

Period: Ῥωμαϊκὴ [Roman](#)
Dialect: Κοινὴ τεχνικὴ [Technical Koine](#)
Domain: Ῥητορικὴ [Oratory](#)
Format: Λόγος [Oration](#)

3.174. (1t) ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ. Τῶν τοῦ λόγου σχημάτων τὰ μὲν εἰσι κατ' ἔννοιαν, τὰ δὲ κατὰ λέξιν. τὰ μὲν δὴ κατ' ἔννοιαν σχήματα ταῦτά ἐστι, προδιόρθωσις, ἐπιδιόρθωσις, ἀμφιδιόρθωσις, προκατάληψις, ὑπεξαίρεσις, αἰτιολογία, συναθροισμός, ἐπιμονή, λεπτολογία, ἠθοποιΐα, προσωποποιΐα, ἐπιτροχασμός, ἀποσιώπησις, παράλειψις, ἀποστροφή, διαπόρησις, ἀντισταγωγή, μετάστασις, διασυρμός, ἐπανάληψις, ἐπαναφορά. α'. ΠΡΟΔΙΟΡΘΩΣΙΣ. Ἐστὶ μὲν οὖν ἡ προδιόρθωσις, ἣ θεραπεύει τὸ ῥηθησόμενον, πρὶν ἢ ῥηθῆναι, ὡς δυσπαράδεκτον, ὁποῖόν ἐστὶ τὸ τολμᾶ τι νεανικὸν ὁ λόγος, θεὸς θεοῖς ἡγούμενος καὶ γνωριζόμενος, τολμηρὸν γὰρ ἦν τοῦτο, διὸ προθεραπεύει οἰκονομικῶς. β'. ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΙΣ. Ἐπιδιόρθωσις δὲ ἐστὶ μὲν τὸ αὐτό, πλὴν ἐπάγει τὴν θεραπείαν ὕστερον, ἀλλ' οὐ πρότερον, ὡς προδιόρθωσις. ἐμφαίνει γὰρ ἐν μὲν ἐκείνῳ ἢ πρὸ τὸ πρότερον, ἐν δὲ τούτῳ ἢ ἐπὶ τὸ ὕστερον, ὁποῖόν ἐστι τὸ αἰσθάνομαι ἔξω τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ μέτρου φερόμενος. πρότερον γὰρ τὴν κειμένην ἀφείς ὑπόθεσιν καὶ τὸ πανηγυρίζειν ἐπὶ τὸ δογματίζειν καὶ τὸ θεολογεῖν μετέπεσεν, ὃ θεραπεῦσαι ἔγνω διὰ τούτου.

3.175 γ'. ΑΜΦΙΔΙΟΡΘΩΣΙΣ. Ἀμφιδιόρθωσις δὲ ἐστὶ μίξις ἀμφοῖν, ἡ γὰρ ἀμφὶ ἡ αὐτὴ οὕσα τῇ περὶ εἴληπται ἐνταῦθα τὴν κύκλῳ σημαίνουσα σχέσιν· λέγεται οὖν ἀμφιδιόρθωσις ἡ καὶ πρότερον καὶ ὕστερον θεραπεύουσα τὸ λεγόμενον, ἂν δυσπαράδεκτον ᾖ ἢ τῷ μεγέθει ἢ τῷ ἀσυνήθει. δ'. ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΙΣ. Προκατάληψις λέγεται ἡ προεκκλόμενος τὸν τοῦ ἀντιδίκου λόγον, ὃν εἶπεν ὡς ἰσχυρόν, καὶ οἶεται μηδεμίαν ἔχειν αὐτὸν ἀντιλογίαν, οἷον τίς λόγος αὐτῷ τῶν ἀφύκτων; τάχα ἂν ἐπὶ τόνδε καταφύγοι ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐκ ἔστι. ε'. ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΙΣ. Ὑπεξαίρεσις δὲ γίνεται, ὅταν ὑπεξελὼν τις πρόσωπον ἢ πρᾶγμα ὡς μέγα καὶ ὑπεροχικὸν πρὸς τὰ λοιπὰ ποιῇται τὴν σύγκρισιν, οἷον τὸ μετὰ Ἡλίου μετάρσιος, ὁ μετὰ Μωσέως θεόπτης, καὶ ἔτι ὁ μετὰ τὸν ἀποστάτην ἀποστάτης, καὶ τὸν διώκτην διώκτης. ζ'. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ. Αἰτιολογία δὲ ἐστὶν ἡ αἰτίαν ἀποδιδούσα καὶ λόγον τοῦ εἰρημένου, οἷον τὸ παρὰ τῷ αὐτῷ, τὸν αὐτὸν πνεῦμα καὶ σάρκα, πνεῦμα διὰ τὴν χάριν, σάρκα κατὰ τὴν ἔπαρσιν· αἰτίαν γὰρ ἐκφαίνει πάντως τὸ ἐπαγόμενον καὶ οἶονεῖ θεραπείαν τοῦ λόγου, πῶς ὁ αὐτός ἐστι καὶ πνεῦμα καὶ σὰρξ. ζ'.

3.176. (1t) ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΜΟΣ. Συναθροισμός δὲ ἐστὶ συναγωγή πραγμάτων πλειόνων εἰς κεφάλαιον ἐν δηλωτικὸν πολλῶν, εἰ καὶ ἐνικῶς λέγεται, ἢ κατ' ἔμφασιν, οἷον συζυγία σχιζόμενα, γέννη ῥηγνύμενα· ἰδοὺ γὰρ τὸ συζυγία καὶ τὸ γένος ἔοικεν ἐν τι εἶναι, τὸ δὲ ἕκαστον πολλὰ ἐστίν. η'. ΕΠΙΜΟΝΗ. Ἐπιμονή δὲ ἡ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνὸς πράγματος ἀργία καὶ ἀναστροφή χάριν

αυξήσεως, οἷον τὸ πόλιν τῆς οἰκουμένης ὀφθαλμόν, γῆς καὶ θαλάσσης ὅτι κράτιστον, ἑώας καὶ ἑσπερίας λήξεως σύνδεσμον· ἰδοὺ γὰρ ὀφθαλμὸν τῆς οἰκουμένης εἰπὼν ἐπέμεινε τῷ λόγῳ καὶ διεῖλε μὲν τὴν οἰκουμένην εἰς γῆν καὶ θάλατταν, καὶ κράτιστον ὠνόμασε κατὰ σύγκρισιν τὴν πόλιν, εἶτα πάλιν ἐπιδιεῖλε τοπικῶς κατὰ τὰς δύο σχέσεις, καὶ αὐθις ἐθαύμασε τὴν πόλιν, σύνδεσμον αὐτὴν εἰπὼν ἑώας λήξεως καὶ ἑσπερίας μέγιστον εἰς θαῦμα τὸ τοσοῦτον δύνασθαι, ὥς καὶ συνδεῖν ταύτας. θ'. ΛΕΠΤΟΛΟΓΙΑ. Λεπτολογία δέ ἐστίν ἡ ἕκαστον τῶν συμβαινόντων διεξιούσα ἀκριβῶς καὶ λεπτομερῶς, ὥς μονονοῦ δακτυλοδεικτεῖν δοκεῖν τὸ πρᾶγμα ὥς ἄρτι γινόμενον, οἷον ἀνάπτεται πῦρ, δαπανᾶται ἡ ναῦς, συνδαπανᾶται ὁ φόρτος, συναπόλλυται τὰ ἐν αὐτῇ πάντα, πῦρ ὕδατι μίγνυται, καὶ πυρὸς ὑπὲρ θαλάττης αἱρεται ξένο. ἐνῆν γὰρ ἀπλῶς οὕτω φάναι, ὥς ἡ ναὺς ἔργον πυρὸς ἐγεγόνει, ἀλλ' οὐκ ἂν ἦν οὕτω φανερόν τὸ πάθος, διὸ διὰ τῆς ἀκριβείας οἶονεῖ νῦν ἀπτόμενον ἔδειξε τὸ πῦρ, καὶ τὴν ναὺν φλογιζομένην, καὶ τὸν φόρτον συνδαπανώμενον, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ἐξῆς. ι'.

3.177. (1τ) ΗΘΟΠΟΙΙΑ. Ἡθοποιία ἐστίν ἡ λόγους ἀψύχοις περιτιθεῖσα πράγμασιν ἢ ἀλόγοις, οἷον τίνας ἂν εἴποι λόγους ναὺς ἐκ κλύδωνος καὶ τρικυμίας ἐλαυνομένη ἐς ἀπορρώγας πέτρας, καὶ μέλλουσα προσαρράττεσθαι τε καὶ καταποντίζεσθαι, ἢ γῆ ῥηγνυμένη ὑπὸ σεισμῶν βίας· δεῖ γὰρ ἀκριβῶς ἀπομιμεῖσθαι τὸν πλαττόμενον τὰ πράγματα. ια'. ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΙΑ. Προσωποποιία δέ ἐστι προσώπου διάπλασις ἢ μηδέποτε γενομένου, ἢ γενομένου μὲν, οὐκέτι δὲ νῦν ὄντος, οἷον τὸ παρὰ τῷ θεολόγῳ ἐν τῷ περὶ φιλοπτωχίας, μέμνηται μήτηρ ὠδίνων καὶ τὰ σπλάγχνα σπαράττεται, καὶ ἀνακαλεῖται, λέγουσα λίαν ἐλεεινῶς, τέκνον δυστυχέ, τέκνον ἐλεεινόν, καὶ τὰ ἐξῆς· εἰσάγει γὰρ οὐκ οὔσας μὲν πλὴν ὥς οὔσας τὰς μητέρας, ἵνα κατολοφυρομένων ἐκείνων καὶ παθαινομένων, καὶ ἄξια ἐλέου λεγόντων δυνηθῇ τὰς τῶν ἀκουόντων καρδίας πρὸς ἔλεον ἐπισπάσασθαι, ὅπερ ἀδύνατον ἦν ἄλλως δι' ἑαυτοῦ ποιῆσαι καὶ ἀπρεπές. ιβ'. ΕΠΙΤΡΟΧΑΣΜΟΣ. Ἐπιτροχασμός ἐστι σχῆμα προσκείμενον τῷ τε συναθροισμῷ καὶ τῇ ἐπιμονῇ· συναθροισμός γάρ ἐστιν ἔνωσις πλειόνων πραγμάτων κεφαλαιώδης ἢ λόγων, ἐπιμονὴ δὲ πολλαπλασιασμός τοῦ αὐτοῦ νοήματος δι' ἐτέρων λέξεων σημαίνουσιν τὸ αὐτὸ διαφέρει δὲ τούτων ὁ ἐπιτροχασμός, ὅτι τὰ πολὺ διεστώτα συνάγει, οἷον ὑπεσπῶντο σύνοδοι, πρόσοδοι διηρπάζοντο· συναθροισμὸν γὰρ ἐποίησεν εἰπὼν συνόδους καὶ προσόδους πληθυντικῶς. ἐπέμεινε δὲ τῷ αὐτῷ πράγματι, διάφορα λέγων, εἰ καὶ πρὸς ἓν τέλος ἀφορῶσιν· ἕτερον γὰρ ὑπόσπασις συνόδων, καὶ ἕτερον ἀρπαγὴ προσόδων, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἐπάγει ἐν τῷ εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπιταφίῳ.

3.178 ιγ'. ΑΠΟΣΙΩΠΗΣΙΣ. Ἀποσιώπησις ἐστὶ λόγος παραλείπων τὸ γινωσκόμενον καὶ σιωπῶν τὸ αἰσχρόν· δεῖ γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο σκοπεῖν τὸν γράφοντα, ὥστε μὴ μολῦναι τὴν γλῶτταν ἢ τὰ γράμματα ἢ τοὺς ἀκούοντας αἰσχροῖς λόγοις, ὅποῖον δὴ τι συμβαῖνον καὶ ὁ θεολόγος ἐνιδὼν τῷ αὐτοῦ λόγῳ παρέδραμεν οἰκονομικῶς, ἀμυδρῶς ἐμφήνας καὶ τὸ αἷσχος τῶν Ἑλληνικῶν ὕθλων καὶ τὴν νέμεσιν διεκφυγών, οἷον οἶδεν Ἐλευσίς ταῦτα καὶ οἱ τῶν σιωπωμένων καὶ σιωπῆς ὄντως ἀξίων ἐπόπτει· διὰ γὰρ τοῦ εἰπεῖν σιωπῆς ὄντως ἀξίων ὥς πλείστην ὑπέφηνε τὴν ὕβριν καὶ πρεπόντως ἐστηλίτευσεν. ιδ'. ΠΑΡΑΛΕΙΨΙΣ. Παράλειψις δὲ γίνεται, ὅταν προσποιούμενοί τι παραλείπειν καὶ ἔαν ἐν τῷ συγγράμματι ἡμεῖς οὐδὲν ἤττον λέγωμεν. οἷον τὸ εἰ μὲν οὖν ἑώρων αὐτὸν γένει καὶ τοῖς ἐκ γένους φιλοτιμούμενον, καὶ μετὰ βραχύ, ἄλλος ἂν ἡρώων ὥφθη κατάλογο, καὶ μετ' ὀλίγα, πολλὰ μὲν γὰρ ὁ πόντος ἡμῖν αὐτοῦ προβλύει τὰ διηγήματα, καὶ ὅσα ἐξῆς φησιν ἐν σχήματι παραλείψεως. καὶ ἀλλαχοῦ, τὸν γὰρ Πρωτέα παρήμι τοῦ μύθου, τὸν Αἰγύπτιον σοφιστὴν· παραλείπειν γὰρ λέγων οὐδὲν ἤττον ἡμῖν αὐτὸν ὑπέγραψεν, ὀνομάσας Πρωτέα καὶ σοφιστὴν καὶ Αἰγύπτιον, προσθεὶς δὲ καί, ὥς πλάσμα καὶ μῦθος ὁ περὶ ἐκείνου λόγος καὶ οὐκ ἀληθής. ιε'. ΑΠΟΣΤΡΟΦΗ. Ἀποστροφή ἐστὶν ἀφ' ἐτέρου προσώπου πρὸς ἕτερον πρόσωπον νεῦσις καὶ μετάβασις, οἷον ὥς δὲ εἶχον αὐτῷ κατὰ

νοῦν τὰ πλησίον, καὶ τὰ ἐξῆς, εἴτ' ἐπάγει, οὕτως ἤδη πειράται εὐηθέστατε σὺ κατὰ τοσοῦτον κλήρου, καὶ ἐν τῷ περὶ τοῦ πάσχα λόγῳ· μετὰ γὰρ τοὺς μακροὺς καὶ λαμπροὺς λόγους ἐπιστραφεὶς πρὸς τὸ ἡμῶν ἀπάντων τῶν Χριστιανῶν ἀληθὲς πάσχα, οὗ τύποι ταῦτα, καθὼς ὁ αὐτὸς θεολόγος διδάσκει, αὐτὸν ἐρωτικῶς ἀνυμνεῖ καὶ θεοπρεπῶς, οἷον ἀλλ' ὦ πάσχα τὸ μέγα καὶ ἱερώτατον, Χριστέ, καὶ τὰ ἐξῆς.

3.179 ις'. ΔΙΑΠΟΡΗΣΙΣ. Διαπόρησις δέ ἐστιν ἀμφιβολία περὶ τινος πράγματος, ὅταν διττὰς ἢ καὶ πλείους ἐννοίας ἔχωμεν περὶ αὐτοῦ, ἀμφιβάλλοντες, ὅποτερά τούτων ἀληθὲς ἀναμφιβόλως, οἷόν τι τῷ αὐτῷ περὶ τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς τάξεως τῶν ἀγγέλων διηπόρηται, λέγοντι, οὐκ οἶδα, εἴτε τῇ τάξει τῆς στάσεως μεριζομένη τὸν φωτισμόν, εἴτε τῷ φωτισμῷ τὴν τάξιν λαμβάνουσιν α'. ιζ'. ΕΡΩΤΗΜΑ. Ἐρώτημά ἐστιν, ὃ ἐπάγεται διὰ κατανεύσεως ἢ ἀπονεύσεως σύντομος ἢ ἀπόκρισις, λέγω ναὶ ἢ οὐ, οἷον τὸ οὐ δέχη μετάνοιαν; ἢ οὐδὲ τὸν ἐν Κορίνθῳ δέχῃ παρανομήσαντα; ἐπαχθήσεται γὰρ ἐπιτομωτάτη πάντως ἢ ἀπόκρισις ἢ διὰ συγκαταθέσεως ἢ ἀποφάσεως. ιη'. ΠΥΣΜΑ. Πύσμα δέ ἐστιν, ὃ ἐπάγεται μὲν ἀπόκρισις μακρὰ μέντοι καὶ διὰ πλείονων τῶν λέξεων, οἷον τὸ ἐπὶ ποίας τοίνυν ἰτέον, καὶ τίνας φυλακτέον· οὐ γὰρ ἐστιν ἐπὶ τῶν τοιούτων ναὶ ἢ οὐ ἀποκρίνασθαι, ἀλλὰ διεξοδικῶς χρεῖα τὴν ἀπόκρισιν ποιήσασθαι, ἵνα γνῶριμος γίνηται τῷ ἐρωτῶντι, οἷον ἐπὶ ταύτης ἰτέον μᾶλλον ἢ ἐπ' ἐκείνης.

3.180 ιθ'. ΔΙΑΤΥΠΩΣΙΣ. Διατύπωσις δέ ἐστι λόγος διηγηματικὸς ὑπ' ὅψιν ἄγων καὶ οἷον ζωγραφῶν τὰ πάλαι ποτὲ γεγόμενα, ὡς τέμοι μὲν τὴν ἐρυθρὰν Μωυσῆς ῥάβδῳ, διέλθοι δ' ὁ Ἰσραὴλ, καταποντισθεῖ δὲ σὺν ἱππεῦσιν ὁ Φαραώ. ἢ αὖθις, καὶ γὰρ ἦν θρηνῶν καὶ ὀδυρμῶν ὄντως ἄξιον α', πῶς δ' οὐ τῶν μεγίστων, τείχη κατεσκαμμένα, πόλεις ἠφανισμένα, καὶ τὰ ἐξῆς. κ'. ΑΝΤΕΙΣΑΓΩΓΗ. Ἀντεισαγωγή δέ ἐστιν ἡ ἀντεισάγουσα εὐαρμόστως ἀνθ' ἑτέρου πράγματος ἕτερον πρᾶγμα ἢ κατὰ συμβουλήν ἢ παραμυθίαν, οἷον τὸ λυπεῖ σε τὸ τῆς διαζεύξεως, εὐφραίνεται τὸ τῆς ἐλπίδος. καὶ ἔτι ὁμοίως, δριμύς ὁ χειμὼν, ἀλλὰ γλυκὺς ὁ παράδεισος, ἀλγινὴ ἡ πῆξις, ἀλλ' ἡδεῖα ἡ ἀπόλαυσις· ἰδοὺ γὰρ συμβουλευτικῶς καὶ παραμυθητικῶς ἀνθ' ἑτέρου ἕτερον παρίστησιν, ὥστε πείσαι μὴ ἐνδοῦναι. κα'. ΜΕΤΑΣΤΑΣΙΣ. Μετάστασις δὲ γίνεται, ὅταν ἀφ' ἑαυτῶν μεθιστῶμεν τὴν αἰτίαν εἰς ἕτερον, οἷον οὐ τοῦ ἀμήσαντος ὁ στάχυς, ἀλλὰ τοῦ σπείραντος, οὐδὲ τῆς τεκούσης ὁ παῖς, ἀλλὰ τοῦ καταβαλόντος τὸ σπέρμα. ὡς πρώτων αἰτίων ὄντων ἐκείνων τῆς ὑπάρξεως. κβ'. ΔΙΑΣΥΡΜΟΣ. Διασυρμός ἐστι λόγος διαβάλλων τι οὐκ ἐπὶ τῷ ἀποφαλίσαι, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἀξιόπιστον θαυμάζων, οἷον τάχα ἂν ὀνειδίσαις τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον.

3.181 κγ'. ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ. Ἐπανάληψις δέ ἐστιν ἀνάληψις προειρημένου τινός, μεταξυλογίας ἐμβεβλημένης, ἵνα τὴν διὰ μεσολαβησάντων λόγων ἐγγενομένην λήθην λήσῃ καὶ πρὸς μνήμην ἀγάγῃ τοῦ πρότερον εἰρημένου, οἷον ἐπειδὴ φθόνῳ διαβόλου καὶ γυναικὸς ἐπηρεΐα, ἢ τε ἔπαθεν ὡς ἀπαλωτέρα καὶ ἢ προσήγαγεν ὡς πιθανωτέρῃ, εἴτα διὰ πλείονων ἐλθὼν ἐπανάληψιν αὖθις ποιησάμενός φησιν, ἐπειδὴ ταῦτα δῆθεν μείζονος ἐδεῖτο βοηθήματος, μείζονος καὶ τυγχάνει. κδ'. ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ. Ἐπαναφορά δὲ κώλων πλείονων ἢ ῥημάτων ἀπὸ τῆς αὐτῆς λέξεως ἀρχομένων, οἷον Χριστὸς γεννᾷται, δοξάσεται, Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσεται. καὶ ἀλλαχοῦ, τί λύετε τάξιν ἐπαινουμένην, τί βιάζεσθε γλῶτταν νόμῳ δουλεύουσαν. γίνεταί δὲ καὶ ἔτι ἐπαναφορά, οἷον τὸ παρὰ τοσοῦτοις γὰρ οἱ ἡμέτεροι παιδευταί, παρ' ὅσοις Ἀθηναῖοι, παρὰ τοσοῦτοις δ' ἡμεῖς, παρὰ ὅσοις οἱ παιδευταί. γίνεταί πάλιν ἐπαναφορά, καὶ ὅταν τῇ ἀρχούσῃ λέξει ἕτεροι ἰσοδυναμοῦσαι ληφθεῖεν ἐπὶ τῶν ἄλλων κώλων, οἷον ἡ ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀρχή, τὸ ἐκ τοῦ φωτός φῶς. καὶ ἔτι ὁ ἀόρατος ὁράται, ὁ ἀναφῆς ψηλαφᾷται. Τοσαῦτα μὲν οὖν καὶ τοιαῦτα τὰ κατ' ἐννοίαν σχήματα, τὰ δὲ κατὰ λέξιν ταῦτά ἐστι ταυτολογία, παλιλλογία, ἀναδίπλωσις, ἀντιστροφή, σύνθεσις, ἐπάνοδος, κλιμακωτὸν, προδιασάφησις, ἀλλοιώσις, ἥτις γίνεται ἢ κατὰ γένος ἢ ἀριθμὸν ἢ πτῶσιν, καὶ ἔτι ἐνεργείας καὶ

πάθη καὶ χρόνους· πολύπτωτον, μεταβολή, ζευγμα, παρήχησις, ὁμοιοτέλευτον, πάρισον, ὁμοιόπτωτον, ἀσύνδετον, ἀντίθετον, σύγκρισις, ἀντεναντίωσις, προαπάντησις, ὑπαλλαγή, περίφρασις καὶ ὑπερβατόν.

3.182

α'. ΤΑΥΤΟΛΟΓΙΑ. Ταυτολογία μὲν οὖν ἐστὶν ἐν ταύτῳ λέξεων παράλληλος θέσις, τὸ αὐτὸ σημαίνουσῶν, οἷον ὀξεῖς καὶ ταχεῖς, ἀλλ' οὐ νωθεῖς καὶ βραδεῖς· πᾶσαι γὰρ ἐν ταύτῳ τὸ αὐτὸ σημαίνουσιν, ὀξεῖς μὲν καὶ ταχεῖς καταφατικῶς τὸ αὐτὸ σημαίνουσιν, νωθεῖς δὲ καὶ βραδεῖς τοῦναντίον, αἷς συνταχθὲν καὶ τὸ οὐ ἀποφατικὰς ἐαυτῶν ἐποίησε καὶ συμφώνους τοῖς προτέροις. β'. ΠΑΛΙΛΛΟΓΙΑ. Παλιλλογία ἐστὶ λέξις ἢ φράσις τοῦ μὲν προηγουμένου κώλου κατάληξις, ἢ αὐτὴ δὲ τοῦ ἐπομένου γενομένη ἀρχή, οἷον τὸ πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός, καὶ πάλιν μυστήριον ν, μυστήριον οὐκ ἀπατηλό ν, οὐδὲ ἄκοσμο ν. τὸ γὰρ μυστήριον κατάληξις ὃν τοῦ προτέρου κώλου, ἀρχὴ τοῦ δευτέρου ἐγένετο, καὶ δευτερολογίαν ἐποίησεν ἥτοι παλιλλογίαν. γ'. ΑΝΑΔΙΠΛΩΣΙΣ. Ἀναδίπλωσις δὲ ἐστὶ λέξεως τῆς αὐτῆς ἅμα ἐπ' ἀλλήλους προφορά, οἷον Κύριε, Κύριε, μὴ ἀποστῆς ἀπ' ἐμοῦ· εἴνεται ὁ αὐτὸς τύπος καὶ μεταξὺ ἐμβεβλημένης λέξεως, οἷον οὐκ ἔστι ταῦτ' α, οὐκ ἔστι· τὸ γὰρ ταῦτα μεσολαβοῦν οὐ καταλύει τὸ σχῆμα. δ'. ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ. Ἀντιστροφή ἐναντία ἐστὶ τῇ ἐπαναφορᾷ, ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ καταλήγει, οἷον θελῆσαι δεῖ μόνο ν, ὁρμῆσαι δεῖ μόνο ν.

3.183

ε'. ΣΥΜΠΛΟΚΗ. Συμπλοκή ἐστὶ σύνθεσις ἕκ τε τῆς ἐπαναφορᾶς καὶ τῆς ἐπαναστροφῆς, ὧν ὠραῖοι μὲν οἱ πόδες εὐαγγελιζομένων εἰρήνην καὶ ἀγαθόν, μεθ' ὧν ἐληλύθατε, ὠραῖοι δὲ τὰ πρὸς ἡμᾶς, οἷς εἰς καιρὸν ἐληλύθατε. διὰ μὲν γὰρ τῆς τοῦ ὠραῖοι προσθήκης ἐν ταῖς τῶν κώλων ἀρχαῖς ἐποίησεν ἐπαναφορὰν, διὰ δὲ τῆς τοῦ ἐληλύθατε διπλῆς καταλήξεως τὴν ἀναστροφήν, καὶ ἐν ἑκατέρῳ γὰρ κώλῳ τὰς αὐτὰς ἔχει ἀρχάς, καὶ ἔτι τὰς αὐτὰς καταλήξεις. ζ'. ΕΠΑΝΟΔΟΣ. Ἐπάνοδος γίνεται, ὅταν δύο τινὰ προθέντες κεκρυμμένας ἔτι διανοίας ἔχοντα ἐπ' ἀνίωμεν εἰς αὐτὰ καὶ σαφηνίζωμεν εὐκρινεῖας χάριν καὶ ποικιλίας, οἷον διττοῦ δὲ ὄντος λόγου παντός, καὶ τοῦ μὲν τὸ οἰκεῖον κατασκευάζοντο, τοῦ δὲ τὸ ἀντίπαλον καθαιροῦντος καὶ ἀνατρέποντο, καὶ ἡμεῖς τὰ οἰκεῖα ἐκθέμενοι πρότερον οὕτω τὰ τῶν ἐναντίων ἀνατρέψαι πειρασόμεθα. ζ'. ΚΛΙΜΑΚΩΤΟΝ. Κλιμακωτὸν δὲ ἐστὶν ἄριστον καὶ πρόξενον κόσμου τοῖς συγγράμμασι, χρώμεθα δὲ ἅπαξ πρεπόντως· σπανίως γὰρ χρῆσθαι προσήκει τοῖς ξενοπρεπέσιν, ἵνα μὴ τῇ καταχρήσει γίνωνται ὑπερκορῇ. γίνεται δὲ τὸ κλιμακωτόν, ὅταν ἐπὶ τὸ πλέον μηκύνοντες τὸ προκείμενον κεφάλαιον ἕκαστον κόμμα τὸ αὐτὸ τελευτήν καὶ ἀρχὴν ποιώμεθα. κατάληξιν μὲν πρότερον, ἀρχὴν δὲ τοῦ ἐπομένου, οἷον τὸ ἄληπτον οὖν τὸ θεῖον, ἵνα θαυμάζηται, θαυμαζόμενον δὲ ποθητὸν, ποθούμενον δὲ καθαίρει, καθαῖρον δὲ θεοειδεῖς ἀπεργάζηται.

3.184

η'. ΠΡΟΔΙΑΣΑΦΗΣΙΣ. Προδιασάφησις γίνεται, ὅταν πεπληρωμένῳ λόγῳ ἐπενεχθῇ ὄνομα τι εἰς πλείονα διασάφησιν καὶ ἐντελῇ κατάληψιν τοῦ λεγομένου, οἷον τὸ περινοεῖ τι τῇ διανοίᾳ μείζον καὶ ὑψηλότερον· πλήρει γὰρ τῷ λόγῳ ἐπῆκται λέξις ἢ διάνοια εἰς ἔμφασιν μείζονα. θ'. ΑΛΛΟΙΩΣΙΣ. Ἡ ἀλλοίωσις ἥτοι ἡ ἐναλλαγή γίνεται κατὰ τρόπους, ὡς ἔφημεν, πλείονας κατὰ γένος μὲν, οἷον τίμιον ἢ ἀρετὴν ἢ, ἥτοι ὁ ἐνάρετος· διὰ γὰρ τῆς ἀρετῆς τὸν ἔχοντα τὴν ἀρετὴν ὁ λόγος δεδήλωκεν, ὅς ἐστιν ἑτερογενὴς τῇ ἀρετῇ· κατὰ δὲ τὸν ἀριθμόν, οἷον μέγας ὁ καθελὼν Τροίαν, ἥτοι οἱ καθελόντες κατὰ πῶσιν, οἷον μῆνιν αἰδεῖ, θεὸς ἢ μυρία ἄλλα· Ἀχαιοὶς ἔθηκεν. μετέβη καὶ γὰρ εἰς εὐθείαν ἀπὸ αἰτιατικῆς ἐνεργείας δὲ καὶ πάθη καὶ χρόνους, ὡς τὸ οὐκέτι μιγνύντες ἀλλήλοις, ἥτοι μιγνύμενοι· καὶ οἱ ἐκ γένους Ἡρακλέους κατάγοντες, καὶ αὐθις, οἱ τὴν μεσόγειον κατωκηκότες, καὶ παρέξομαι μάρτυρα, ἥτοι παρέξω, καὶ ἀπολαύσομαι ἥτοι ἀπόλαυσις, καὶ τὰ τοιαῦτα. ι'. ΠΟΛΥΠΤΩΤΟΣ. Πολύπτωτός ἐστι λόγος ὁ πολλῶν ἀντιλαμβανόμενος πτώσεων, οἷον τὸ ἐκείνων ἐσμέν καὶ γένος καὶ μαθηταί, οὓς στύλος πυρὸς

καὶ νεφέλη ὠδήγου ν . ἔνταῦθα γὰρ ἀπὸ πτώσεως τῆς γενικῆς εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν μετηνέχθη. ια'.

3.185. (1τ) ΜΕΤΑΒΟΛΗ. Μεταβολὴ ἢ τὸ αὐτὸ ὄνομα διαφόρως ἐξαγγέλλουσα, ὡς τὸ τίνος διώκοντος ἢ συναναγκάζοντος· τίνων ἱππέων ἢ ποίων κυνῶ ν ; ιβ'. ΖΕΥΓΜΑ. Ζευγμὰ ἐστὶ λέξις διάφορα κῶλα συνδέουσα ἢ μετ' αὐτὰ τιθεῖσα ἢ πρὸ αὐτῶν, οἷον τὸ τῶν μὲν τὸν λόγο ν , τῶν δὲ τὴν πρᾶξι ν , τῶν δὲ τὸ πρᾶγον μιμησάμενο ς . ιγ'. ΠΑΡΟΝΟΜΑΣΙΑ. Παρονομασία γίνεται, ὅταν τι τῶν ληφθέντων εἰς διάνοιαν ὀνομάτων ἢ ῥημάτων βραχὺ μεταποιήσαντες ἑτέραν κινήσωμεν ἔννοιαν, οἷον οὐδὲ τὴν ὑλακὴ ν , ἀλλὰ τὴν φυλακὴ ν , ὃ καὶ παρήχησις ὀνομάζεται, οἷον τὸ παρὰ Δημοσθένει, οὐκ αἰσχύνῃ Αἰσχίνῃ η ; καὶ παρὰ Πλάτωνι, Πῶλε λῶστ ε , καὶ Παυσανίου παυσάμενο υ , καὶ πλεῖστα τοιαῦτα. ιδ'. ΟΜΟΙΟΤΕΛΕΥΤΟΝ. Ὁμοιοτέλευτον δὲ τὸ ὁμοιοκατάληκτον, ὅταν διάφορα κῶλα τὴν αὐτὴν ἔχωσι κατάληξιν, οἷον τὸ Χριστὸς γεννᾶτα ι , δοξάσατ ε , Χριστὸς ἐξ οὐρανῶ ν , ἀπαντήσατε· τὸ γὰρ δοξάσατε καὶ ἀπαντήσατε ταῦτοκατάληκτα. ιε'. ΠΑΡΙΣΟΝ. Τὸ δὲ páρισον γίνεται, ὅταν δύο ἢ πλείονα κῶλα μάλιστα μὲν καὶ τὰς συλλαβὰς ἴσας ἔχῃ· εἰ δ' οὖν ἄλλα καὶ τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ ἔτι τὸν χρόνον καὶ τὸν ῥυθμὸν, οἷον τὸ τίνα τῶν ἀνθρώπων κινήματ α , τίνα δὲ τῶν πιθήκων ὀρμήματ α . εἴ τι μὲν οὖν páρισον, καὶ ὁμοιοκατάληκτον, οὐ μὴν εἴ τι ὁμοιοκατάληκτον, ἥδη καὶ páρισόν ἐστι· τὸ μὲν γὰρ μόνας τὰς τελευταίας συλλαβὰς ὁμοίας ἔχει, τὸ δὲ ἐν πάσαις ἔχει τὰς συγκρούσεις καὶ ὁμοιώσεις.

3.186 ις'. ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΝ. Ὁμοιόπτωτον δὲ ἐστὶ πτώσις ἢ αὐτὴ κατὰ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου διαφόρως λεγομένη, οἷον ὧ περὶ μὲν ἔργων τὰ μεγάλα ἀχρηστότατ ε , πρὸς δὲ τὴν ἐν λόγοις τόλμαν θαυμασιώτατε· τὸν γὰρ αὐτὸν καὶ ἕνα διὰ τῆς κλητικῆς περὶ λόγους μὲν θαυμαστόν, περὶ δὲ ἔργα ἀχρεῖον ἐνέφηγεν. ιζ'. ΑΣΥΝΔΕΤΟΝ. Ἀσύνδετον δὲ ἐστὶ τὸ χωρὶς τῶν συμπλεκτικῶν συνδέσμων ἴδια καθ' ἑαυτὰ κομματικῶς ἐκφέρεσθαι τὰ κῶλα, ὁποῖον τὸ φθάνει ταχεῖ ς , σφάλλει συνετοῦ ς , συστέλλει ὑψηλοῦ ς . ιη'. ΑΝΤΙΘΕΤΟΝ. Τὸ ἀντίθετον κατὰ πλείονας γίνεται τρόπους, ἕνα μὲν, ὅτε τὰ ἀντικείμενα ὀνόματα λαμβάνεται, οἷον τὸ τιμῶσι μᾶλλον τοὺς ἀδίκους πλουτοῦντα ς , ἢ τοὺς δικαίους πενομένου ς . καθ' ἕτερον δὲ τρόπον, ὅτε ἀντιδιαστέλλεται κατάφασις ἀποφάσει, οἷον σὺ μὲν ἔλαβε ς , ἐγὼ δὲ οὐκ ἔλαβον· τὸ μὲν γὰρ καταφαίνεται τις, τὸ δὲ ἀποφαίνεται τι· καὶ ἔτι πάλιν τὸ σκότος λύετα ι , πάλιν τὸ φῶς ὑφίσταται· ἐναντιότης γὰρ ἐντεῦθεν αὐθις φωτὸς πρὸς σκότος. ιθ'. ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ. Σύγκρισις γίνεται, ὅταν ταῖς αὐταῖς λέξεσι χρώμεθα παραβάλλοντες πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, ἢ πρᾶγμα πρὸς πρᾶγμα, ὁποῖον τὸ Λῶ τ , ὁ Σοδομίτης καὶ οὐ Σοδομίτης τὸν τρόπο ν . τὸ γὰρ Σοδομίτης τέθεικεν ἐνταῦθα δεικτικῶς ὡς τοπικόν, ἀλλ' ἐπεὶ μόνος τῶν πάντων ἐσώζετο διὰ τὴν ἀρετὴν, μέγιστον εἰς θαῦμα δύναται ἢ τοῦ τοπικοῦ προσθήκη, ὅσω μόνος ἐν τοσοῦτοις ἀναστρεφόμενος οὐκ ἐχράνθη, ἀλλὰ πεφύλακται.

3.187 τούτῳ τῷ σχήματι ἔοικε καὶ ἡ ἀντίθεσις καὶ ἡ ἀντιβολή, οἷον εἰ μὲν θεός ς , οὐ κτίσμ α , εἰ δὲ κτίσμ α , οὐ θεός· ἀντιτίθησι γὰρ ἑκάτερα, καὶ τὰ ἐν πρώτοις κώλοις ἄλλως τεθέντα ὑπεναντίως ἐν τοῖς δευτέροις ἐτέθη. κ'. ΑΝΤΕΝΑΝΤΙΩΣΙΣ. Ἡ δ' ἀντεναντίωσις γίνεται, ὅταν εἰπεῖν τι βουλόμενοι διὰ τοῦ ἐναντίου δηλῶμεν. ἴσως οὐ τῶν πολλῶν ἐγενόμην φαυλότερο ς , δηλονότι καὶ μᾶλλον σπουδαιότερος. καὶ ἀλλαχοῦ, ἄληθε ς , καλῶς τυγχάνεις διακείμενος πρὸς ἡμᾶ ς , ἀντὶ τοῦ κακῶς. κα'. ΠΡΟΑΠΑΝΤΗΣΙΣ. Προαπάντησις δέ, ὅταν δύο τινὰ θέντες πρὸς τὸ λεχθὲν ὑστέρω, ἀπαντήσωμεν πρότερον, οἷον τὸ καλὸν τὸ προσευχή καὶ νηστεία καὶ ἀγρυπνία , καὶ πειθέτω σὲ Ἰησοῦ ς , ἀγρυπνῶν πρὸ τοῦ πάθους καὶ προσευχόμενος· πρὸς γὰρ τὸ ὑστέρω ρηθὲν ὑπήντησε, τὴν ἀγρυπνίαν λέγω. κβ'. ΥΠΑΛΛΑΓΗ. Ὑπαλλαγή δὲ γίνεται, ὅταν ἐπιτιμήσαντες τῷ πρώτῳ ὀνόματι ἕτερον προσλάβωμεν, οἷον εἴ τις τὸν ἐρῶντα φιλάνθρωπον λέγει· ἐρεῖ γάρ τις, ὡς οὐκ ἐστὶ τόδε φιланθρωπία, ἀλλ' ἔρω, καὶ ἔτι οὐκ ὠργίζετο ἀλλ'

ἐμαίνετο, εἴ τις τὸν ἀπόπληκτον λέγει θυμοῦσθαι. κγ'. ΠΕΡΙΦΡΑΣΙΣ. Περίφρασις δέ, ὅταν τὸ διὰ μιᾶς λέξεως ῥηθῇναι δυνάμενον διὰ πλειόνων ἐκφέρηται, ὅταν βίη Ἑρακληΐη δηλονότι ἢ Ἑρακλέους ἰσχύς, καὶ μένος Ἀλκινόοιο, ἦγουν ἢ τοῦ Ἀλκινόοιο προθυμία, καὶ Θηβαίων ἄνοια, ἦγουν οἱ ἄγνωστοι Θηβαῖοι.

3.188

κδ'. ΥΠΕΡΒΑΤΟΝ. Ὑπερβατὸν δέ, ὅταν τῆς συνεχείας τοῦ νοήματος διακοπείσης ὑπὸ μεταξυλογίας ἐκβληθείσης ἕτερον ἀποδοθῇ τὸ λεῖπον, οἷον κατὰ ταῦρον ἐδηδώς, καὶ ἀνά δ' ὁ πτολίπορθος Ὀδυσσεὺς ἔστη· τὸ γὰρ κατὰ ὀφείλει συγκεῖσθαι τῷ ἐδηδώς, ἵνα σημαίνῃ τὸ καταφαγεῖν τὸν ταῦρον, ἐπεὶ οὕτως τὸ ὁμοίως τῷ ταύρῳ τρώγειν ἐμφαίνει. ἐπὶ τοῦ δευτέρου ὡσαύτως ἢ ἀνά τις ἔστη ὀφείλει συγκεῖσθαι, ἵν' ἦ, ὅτι ἀνέστη ὁ Ὀδυσσεύς· καὶ ἔτι ἅ π' ἐμ' ὀλεῖς, ἦγουν ἀπολεῖς ἐμέ· καὶ ἐμοῦ πέρι, ἦγουν περὶ ἐμοῦ· καὶ ἐμοῦ μέτα, ἦγουν μετ' ἐμοῦ.